

Posudek bakalářské práce Pavlíny Havelkové

Identita nedoslýchavých lidí

(FF UK, Ústav jazyků a komunikace neslyšících, obor Čeština v komunikaci neslyšících)

Postavení nedoslýchavých lidí ve společnosti dalších lidí se sluchovým postižením, jejich vnímání sebe sama i nedoslýchavost jako taková bývá (nejen) v rámci našeho oboru spíše opomíjena, někdy se hovoří o tzv. „zapomenutých nedoslýchavých (dětech)“. Při pohledu „zvenku“ jsou nedoslýchaví lidé často vnímáni „někde mezi“ neslyšícími a slyšícími lidmi, zajímavé jsou i metafory odrážející tuto jejich pozici: hovoří se o „rozkročení mezi dvěma břehy/světy“, o „mostu“ mezi neslyšícími a slyšícími, ale i o tzv. „údolí“. Jak ale na sebe nahlíží sami nedoslýchaví lidé? Jak se cítí, nebo spíš *kým* se cítí být? A kladou si vůbec podobné otázky? Zmapovat tuto problematiku se snaží Pavlína Havelková ve své bakalářské práci.

Do první části studentka zařadila relevantní teoretická východiska práce: V úvodní kapitole o sluchovém postižení nejprve stručně vymezuje, koho se její práce týká, posléze se více věnuje popisu komunikace nedoslýchavých lidí a jejich vzdělávání. Následuje stručná kapitola o identitě jako psychologickém i sociologickém pojmu. Třetí kapitola je přehledem jednotlivých období formování identity dle vývojové psychologie, již zde s přihlédnutím k specifikům jednotlivých období u nedoslýchavých jedinců. Další kapitola je věnována faktorům působícím na identitu nedoslýchavých lidí. Poslední kapitola teoretické části se blíže zaměřuje na identitu ze sociologického hlediska, pojednává o různých možných pojetích „skupiny“ lidí se sluchovým postižením, respektive autorka zmiňuje pojmy jako kultura / subkultura / menšina / komunita Neslyšících a zamýšlí se nad vymezením a užitím těchto pojmů pro „skupinu“ nedoslýchavých lidí.

V druhé části se studentka rozhodla doplnit a ověřit teoretická východiska praktickým výzkumem, realizovaným metodou polostrukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Následnou analýzu získaných dat provádí kazuistickou formou: představení respondenta (samozřejmě bez základních osobních údajů) a popis jeho „životní situace“ se zaměřením na jeho vnímání vlastní identity vhodně doplňuje přímými citacemi z rozhovorů a celou kazuistiku pak uzavírá krátkým shrnutím, kde usouvztažňuje poznatky z teoretické části práce se zjištěními vyplývajícími z analýzy konkrétního rozhovoru. Takto je představeno všech sedm respondentů / analyzováno všech sedm rozhovorů. V závěrečné podkapitole *Shrnutí výzkumu* studentka srovnává mezi sebou zjištění, která vyplynula z jednotlivých rozborů, a také se snaží dát je do souvislostí s teoretickými informacemi z první části práce.

Teoretickou a praktickou část doplňuje a celou bakalářskou práci uzavírá sedmá kapitola, kde se studentka pokouší nastínit doporučení pro podporu zdravého vývoje identity nedoslýchavých lidí. Tato doporučení opět vychází jak z odborné literatury, tak z výzkumné sondy.

Pavčina Havelková obhajuje práci *Identita nedoslýchavých lidí* již podruhé, nutno říci, že oproti první verzi práce lze zaznamenat velký posun, jak ve zpracování teoretických informací, tak výzkumného šetření. Studentka dodržela zadání práce (snad jen věkový rozptyl respondentů není tak velký, jak bylo zamýšleno), pokusila se dokonce i o jistý přesah (do oblasti sociologie), prostudovala velké množství dostupné literatury, téma konzultovala i s odborníky mimo náš obor a ústav. Zodpovědně přistupovala k řešení problémů vytyčených první verzi práce – od formální podoby práce (především jazykové) přes práci se zdroji až k podstatné změně výzkumné metody. Změna výzkumné metody se ukázala být prospěšná, autentické rozhovory a jejich následné analýzy mají určitě zajímavou výpovědní hodnotu (záznamy rozhovorů v plném znění jsou v příloze, vybrané relevantní části jsou zařazeny do podkapitol v praktické části), přinejmenším čtenářsky vstřícná jsou malá shrnutí za analýzou každého rozhovoru. Jako poslední vedoucí této bakalářské práce oceňuji průběh jejího „přepracování“, přístup studentky k tématu, snahu o širší záběr – nejen psychologický, ale i sociologický pohled na identitu nedoslýchavých lidí.

Ve snaze postihnout problematiku co nejširěji však studentka ne vždy uměla vyselektovat ty opravdu podstatné informace nebo zmínit některá teoretická východiska jen stručně, práce je místy až dost obsáhlá. A i když je v praktické části vidět velký posun od první verze, stále zůstávají patrné některé nedostatky: výběr respondentů (nadále převažuje autorčina věková kategorie / sociální skupina), ne úplné „dotaznění“ závěrečného shrnutí a usouvztažnění; skoro se zdá, jako by autorka věřila hlavně literatuře, ne tolik svým zjištěním a názorům.

Ráda bych, aby se studentka u obhajoby vyjádřila k následujícím bodům:

- Mohla by stručně představit a vysvětlit různá vymezení pojmů kultura /subkultura / menšina / komunita v souvislosti s neslyšícími a nedoslýchavými lidmi?
- Mohla by porovnat své zkušenosti při prvním a druhém výzkumném šetření? Lze říci, zda z těchto dvou šetření vyplynula stejná, podobná nebo různá zjištění?
- Pokud to není příliš osobní, lze říci, zda a jak bylo zpracování tématu identity nedoslýchavých lidí přínosné pro autorku samotnou? Platí některá zjištění i pro ni? (Případně není nutné odpovídat.)

Závěr: Domnívám se, že bakalářská práce Pavčiny Havelkové splňuje požadavky na závěrečné práce kladené a může být podkladem k obhajobě.

Návrh hodnocení: velmi dobře – výborně (dle obhajoby)

V Praze, 10. 6. 2015

Radka Zbořilová